

Kontinuitetsplanering i fysisk planering

Utdrag från MSB med det som har beröring på/kan anpassas till fysisk planering:

<https://www.msb.se/kontinuitetshantering> . För fullständig metodbeskrivning samt fördjupning vänligen se *En lathund för arbete med kontinuitetshantering (MSB1514 – reviderad mars 2020)* och tillhörande stöddokument.

1. Översikt

Kontinuitetshantering handlar om att planera för att upprätthålla verksamheter på en tolerabel nivå, oavsett vilken störning den utsätts för, till exempel när leveranser av viktiga varor och tjänster inte når oss eller vi drabbas av ett strömavbrott. Det är ett vedertaget begrepp som beskriver och används av både privata och offentliga aktörer nationellt och internationellt (business continuity management).

Syftet med kontinuitetshantering är att snabbare återhämta sig från och mildra konsekvenserna av en inträffad händelse. Det innebär kortare störningsperioder i verksamheter och förhindrar att värden går förlorade.

Exempel på aktiviteter inom kontinuitetshantering i fysisk planering:

- Kartlägga viktiga verksamheter och processer
- Identifiera beroenden av resurser
- Bestämma vad som är acceptabla störningsperioder
- Genomföra åtgärder som minskar risken för störningar
- Skapa planer för att hantera de störningar som ändå kan uppstå

1.1 Samhällsviktig verksamhet

Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Kortfattat handlar det om verksamheter där störningar eller bortfall kan orsaka kriser som hotar samhället. Det kan även vara verksamheter som behövs för att hantera en potentiell eller pågående kris. Läs mer om samhällsviktig verksamhet [här](#).

1.2 Rollen för fysisk planering

På lokal nivå identifierar kommuner enligt det geografiska ansvarsområdet vad som är lokalt samhällsviktigt inom kommunens geografiska område, utöver det som är samhällsviktigt inom kommunens egen organisation. På regional nivå identifierar regionerna enligt ansvarsområdet vad som är regionalt samhällsviktigt inom sitt ansvar i regionen samt för sin egen organisation. Länsstyrelsen identifierar enligt det geografiska ansvarsområdet vad som är samhällsviktigt inom länets geografiska område, samt vad som är samhällsviktigt inom länsstyrelsens egen organisation.

Kontinuitetshantering är ett verktyg som främst är avsett för att säkerställa funktionaliteten hos en verksamhet. De som arbetar med fysisk planering bör inte vara processledare för kontinuitetshandlingsarbetet. I befintliga områden där det finns verksamheter så är det verksamhetsutövarna som ska ta fram detta underlag. I de fall kommunen planerar ett helt nytt område så bör det vara kommunens beredskapssamordnare som är processledare. För att fysisk planering ska bidra till verksamhetsutövaras kontinuitetshantering är det sedan viktigt att kommunen i de faktiska processerna inom fysisk planering efterfrågar behoven från verksamhetsutövarna inom planområdet. Under arbetet med kontinuitetshantering identifieras många behov av åtgärder som behöver hanteras i andra processer och av andra aktörer än av

samhällsplaneraren. Planen kan möjliggöra och förbereda för att vissa tekniska lösningar går att genomföra genom att avsätta mark i planen för ändamålet. Detta säkerställer dock inte faktiskt genomförande. Planhandläggarna på kommunen behöver således ha en uppbyggd dialog med de som arbetar med kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och Energiplan vilka har hög kompetens inom den här typen av frågor. Det är viktigt att alla berörda inser sin del av ansvaret och ens olika uppdrag. Kontinuitetshandling är en kedja av åtgärder som behöver göras och ansvaret för detta kommer på olika aktörer och det ofta en väldigt liten del som hamnar inom samhällsplaneringsprocessen.

2. Viktigt att ta med inför arbetet

2.1 Sekretess

Ta hänsyn till behovet av att skydda den information som samlas in under hela arbetets gång och behovet av säker informationshantering. Rekommendationer om informationssäkerhet finns på www.informationssakerhet.se och rekommendationer om hantering av hemliga uppgifter i en fristående dator finns i rapporten [Det nya totalförsvaret – En hjälp på vägen!, MSB1309 – 2018.](#)

2.2 Samordning med andra processer

Arbetet med kontinuitetshandling bör med fördel samordnas med andra processer exempelvis Energiplan. Läs mer här : [Kontinuitetshandling och andra processer, MSB1415 - 2019](#)

2.3 Säkerhetskänslig verksamhet

Om det i området finns verksamheter som bedriver/kommer att bedriva säkerhetskänslig verksamhet behöver detta hanteras med särskild hänsyn och med stort fokus på informationssäkerhet. Detta kan ske i dialog med verksamheten och med beaktande av verksamhetens säkerhetskyddsanalys.

Mer information om verksameters säkerhetskyddsanalys finns på följande länk:

<https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.7acd465e16b4e0e54c650/1560777315922/Vagledning-Sakerhetskyddsanalys.pdf>

3. Metod för kontinuitetshandling i den fysiska planeringen

Kontinuitetshandling som metod består av följande moment: Förberedelser, Konsekvensanalys, Riskbedömning, Åtgärder och lösningar samt Kommunikation och beslut.

3.1 Förberedelser

- Identifiera och bjud in representanter från de verksamhetsutövare som är viktiga för planområdet (såväl beslutsfattare som operativ personal). Förutom de som arbetar med risk- och sårbarhetsarbetet i kommunen är det, då fokus för denna workshop är energi, särskilt viktigt att de med kunskap om energisystemet i området ingår. Även verksamhetsutövare från samhällsviktiga verksamheter inom planen bör ingå.
- Inventera om det finns underlag som kan vara till nytta exempelvis processkartläggningar och olika riskanalyser. Med hänsyn till sekretess kan det vara lämpligt att de olika verksamhetsutövare själva kommer pålästa om sina egna intressen och eventuella flaskhalsar inom planområdet och kan bidra till planunderlaget med sin kunskap där det är nödvändigt. Underlag i fysisk eller digital form behöver inte nödvändigtvis utbytas.

3.2 Konsekvensanalys

Konsekvensanalysen genomförts i fem steg tillsammans med verksamhetsutövare:

- A)** Identifiera samhällsviktiga verksamheter inom det aktuella planområdet (geografiska området). Utgå från en karta över det aktuella planområdet. Som hjälp kan man också utgå ifrån de viktiga samhällsfunktioner som finns sammanställda i de elva samhällssektorerna i Tabell 1 i MSBs [Vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet](#) samt de tre steg för identifiering inom ett geografiskt område som finns i samma dokument.
- B)** Identifiera vilka kritiska interna och externa energiresurser varje samhällsviktig verksamhet/aktivitet är beroende av utifrån liggande planförslag.
Interna = som organisationen själv råder över, externa = som organisationen inte råder över
- C)** Ange vad konsekvenserna blir om den samhällsviktiga verksamheten och/eller processen/aktiviteten inte har tillgång till energi.
- D)** Diskutera och bestäm vilka acceptabla avbrottstider respektive samhällsviktig verksamhet och/eller process/aktivitet har. Med acceptabel störningsperiod menas hur lång tid en aktivitet kan ligga nere innan det ger oacceptabla konsekvenser för verksamheten eller processen.
- E)** Diskutera och bestäm sedan vilka mål för återställningstider respektive kritisk energiresurs har dvs. inom vilken tid resursen måste återställas efter en störning för att inte ge oacceptabla konsekvenser för verksamheten.

3.3 Riskbedömning

Riskbedömningen genomförs tillsammans med verksamhetsutövare i följande steg:

- A)** Identifiera riskhändelser som kan påverka tillgängligheten hos energiresursen, exempelvis på lokal/regional, nationell eller internationellnivå, så som virus, oväder, solstorm, sabotage, brand, strejk, väpnad konflikt etc.
- B)** Identifiera vilken befintlig redundans (t.ex. reservlösningar), som finns i dag.
- C)** Utifrån befintlig redundans, kan resursen återställas i tid om en identifierad riskhändelse inträffar. Ja/nej
- D)** Utifrån förstahandslösning och befintlig redundans, är riskerna mot resursen acceptabla eller inte? Ja/nej
- E)** Diskutera om det behövs åtgärder för att säkra energiresursen. Sortera energiresurserna utifrån deras behov av förebyggande åtgärder och kontinuitetsplaner. Resurser med tillräckligt god eller inbyggd redundans, eller som ger acceptabel risk, prioriteras bort. Tänk på att redundansen kan behöva stärkas trots att risken bedöms som acceptabel. Förebyggande arbetet är en viktig grund som fysisk planering kan bidra med.
- F)** Behövs en kontinuitetsplan om resursen faller bort? Ja/nej. Detta hamnar sedan troligen hos olika verksamhetsutövare.

3.4 Åtgärder och lösningar

Ta tillsammans med verksamhetsutövare fram åtgärdsförslag för de identifierade energiresurserna om befintlig lösning eller befintlig redundans är otillräcklig. Fokusera på en resurs i taget.

- Ta fram åtgärdsförslag som syftar till att minska sannolikheten för en störning eller ett avbrott, korta avbrottstiden, minska konsekvenserna av en störning eller ett avbrott. Förslag på frågor att diskutera:
 - Vad kan vi göra för att minska sannolikheten för en störning?
 - Om en störning ändå inträffar, vad kan vi göra för att minska störningsperioden?
 - Vilka åtgärder kan vi genomföra för att mildra konsekvenserna av en störning?
 - Finns det åtgärder som kan stärka flera resurser?
- Dokumentera uppskattad ökad kostnad, nytta, prioritet, ansvar och om tidsplan eller genomförande påverkas
- Vem behöver besluta om åtgärden? Åtgärdsförslagen utgör underlag för beslutsfattare.

3.5 Kommunikation och beslut

Byggnadsnämnden/Fullmäktige behöver hållas informerad om resultatet från kontinuitetshantering för att kunna ta beslut om föreslagna åtgärder. Excelldokumentet som finns som mall kan förslagsvis utgöra det underlaget. Tänk på att göra en informationsklassning av materialet och att resultat från arbetet kan generera konfidentiell information som inte ska spridas till obehöriga.

Åtgärderna kan med fördel inkluderas i den ordinarie verksamhetsplaneringen liksom villkoras i plan, exploateringsavtal eller liknande. Här bör det framgå vem som ansvarar för genomförandet, hur åtgärderna ska följas upp och vem som är ansvarig för det. I detta skede är det viktigt att tydligt identifiera roller och ansvar, exempelvis vem som ska kommunicera beslut om åtgärder till berörda verksamheter och ansvariga.

Det är svårt att på ett enkelt sätt tillämpa kontinuitetshantering i plan- och bygglagens processer där resultatet av processen endast till liten del kan influera eller påverka. Energiplanen och kommunens risk- och sårbarhetsarbete (RSA) är de huvuddokument som bör vara ingångsvärden för arbetet med risk- och sårbarhetsfrågan i fysisk planering då dessa har möjlighet att hantera detta i ett större perspektiv. I en kommuns RSA-process analyseras olika robusthetsbehov och kommunen prioriterar där sina åtgärder. Enligt Lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Där står i §1 att kommunen, i sin planering, ska främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Energiplanen är således ett viktigt dokument.

Sedan är det möjligt att inom översiktsplanering/detaljplanering att göra fördjupade analyser för att bygga in robusthet som utgår från energiförsörjning. En fördjupad analys inom ett mindre geografiskt område kan vara lämpligt i det enskilda fallet med en förankring gentemot RSA-processen. Identifiering av behovet av en fördjupning av kunskapsunderlaget kan ske av både beredskapshandläggare och samhällsplanerare. Det bör dock vara tydligt om en fördjupad analys av energiförsörjning genererar ett planeringsunderlag som kommunen är ansvarig för att ta fram och *måste* beakta, eller om processen bara genererar ett kunskapsunderlag som kommunen *kan* beakta. Det bör också vara tydligt vem som har ansvar för innehåll och resultat som behöver hanteras utanför den fysiska planeringsprocessen.